

Vrijwilligers brengen het Kennemerstrand tot bloei

Het Nederlandse duingebied is in handen van een aantal grote, bekende organisaties: Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Landschappen en de Waterleidingbedrijven. Maar er zijn nog steeds kleine duingebieden die in beheer zijn bij minder bekende organisaties en particulieren. Heel bijzonder is het vijftig hectare grote Kennemerstrand bij IJmuiden, dat wordt beheerd door vrijwilligers: de Vrienden van het Kennemerstrand. Een bijzondere situatie met bijzondere resultaten.

MARC JANSSEN EN JACO DIEMEER

De rietorchis, een van de vele spectaculaire soorten die dankzij goed beheer op het Kennemerstrand gevonden wordt. Foto: Jaco Diemeer.

Nog niet zo lang geleden is op het strand van IJmuiden een duingebied ontstaan, het Kennemerstrand, als gevolg van kustaangroei. In de jaren zestig van de vorige eeuw zijn de pieren van de haven van IJmuiden verlengd tot bijna vier kilometer in zee. Hierdoor ontstond ten zuiden van de pier een enorme strandvlakte van een kilometer breed. Er kwamen jonge duintjes die begroeid raakten met biestarwegras en zeewolfsmelk. Behalve de natuur kreeg ook de gemeente oog voor het gebied. Er werden allerlei plannen gemaakt om het strand te ontwikkelen. In 1993 is een jachthaven, een boulevard en een recreatieplas (het Kennemermeer) aangelegd. Met het zand werd aan de zeezijde een duinenrij opgeworpen ter bescherming van de recreatieplas. Aan de zuid- en oostzijde van het Kennemermeer zijn in de loop der tijd zeer waardevolle vochtige duinvalleien ontstaan. Deze duinvalleien zijn echter meer en meer begroeid geraakt met duindoorns en kruipwilgen, met verlies van belangrijke natuurwaarden.

Meer natuur dankzij Duinbehoud

Tegen de ontwikkeling van het Kennemerstrand als recreatief gebied is van begin af aan grote weerstand geweest. Zowel lokale groepen, als Natuurmonumenten als Stichting Duinbehoud lieten van zich horen. De eerste slag werd echter glansrijk gewonnen door de gemeente Velsen. Er werd een jachthaven gegraven met vele toeristische voorzieningen eromheen. Bij de verdere ontwikkeling van het recreatiegebied bleek de Stichting Duinbehoud echter een geduchte tegenstander. Doorslaggevend daarbij was de steun die de Stichting Duinbehoud kreeg van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Deze gaf geen toestemming voor aanleg van een weg door het duingebied en plaatste het Kennemerstrand op de lijst van Natura 2000-gebieden. Met dit gegeven besloten partijen om de tafel te gaan zitten en de strijdbijl te begraven. In 2006 resulteerde dit in een convenant tussen Kennemerstrand NV, Gemeente Velsen, Provincie Noord-Holland, Natuurmonumenten en Stichting Duinbehoud. In dit convenant is een grens afgesproken tussen het natuurgebied rond het

Kennemermeer en het toeristisch gebied rond de jachthaven. Voorts zijn ook afspraken gemaakt over de verdere toeristische ontwikkelingen en het natuurbeheer rond het Kennemermeer.

Ruimte voor zeldzame planten

Vooruitlopend op de ondertekening van het convenant heeft de Stichting Duinbehoud in februari 2006 al enkele werkzaamheden uitgevoerd voor het natuurbeheer van het Kennemerstrand. Delen van de dichte begroeiing met duindoorn zijn verwijderd om ruimte te geven aan zeldzame plantensoorten. Dit beheer bleek succesvol te zijn: duizenden orchideeën schoten uit de grond en de parnassia bloeide op. De werkzaamheden zijn uitgevoerd in samenwerking met de gemeente Velsen en de Vrienden van het Kennemerstrand. Vele vrijwilligers hebben er hun vrije zaterdag aan besteed.

In de jaren daarna hebben de Vrienden van het Kennemerstrand deze activiteiten voortgezet. Eerst met enige schroom, er werd immers gewerkt op andermans terrein en zonder formele bevoegdheden, maar meer en meer met lef en zelfvertrouwen. Inmiddels is met steun van de Stichting Duinbehoud ook een beheerplan opgesteld voor het gebied.

De natuur is tot bloei gebracht

De natuur die dankzij het beheer van de Vrienden van het Kennemerstrand tot bloei is gekomen, is overweldigend. Niet dat hier nu een dynamisch en natuurlijk duingebied is ontstaan, maar wel een natuurgebied dat een eldorado is voor liefhebbers van bijzondere plantensoorten. Uit de inventarisaties die in de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, komen lange lijsten voort met bijzondere plantensoorten. Een greep daaruit: teer guichelheil, bitterling, duizendguldenkruid, galigaan, moeraswespenorchis, groenknolorchis, stijve ogentroost, slanke gentiaan, geelhartje, rode ogentroost, bitterkruidbremraap, rond wintergroen, knopbies, nachtsilene en kleine ruit.

Steeds meer samenwerking

Mede dankzij het succesvolle beheer verloopt ook de samenwerking met verschillende partijen steeds beter. De gemeente Velsen zorgt elk jaar weer voor de afvoer van het maaisel en de duindoorns die worden gekapt. Kennemerstrand NV, de eigenaar van het gebied, stelt apparatuur beschikbaar en werkt volledig mee aan de afsluiting van het gebied voor gemotoriseerd verkeer. Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten en Stichting Duinbehoud ondersteunen de vrijwilligers met raad en daad. Kortom, de Vrienden hebben vrienden gemaakt en gebruiken dit om een uniek stukje natuur te realiseren. De activiteiten van de Vrienden van het Kennemerstrand hebben ook veel waardering gekregen van de provincie Noord-Holland. In 2009 ontvingen zij de Landschapspenning en een bedrag van 5000 euro. Dit geld is besteed aan het natuurbeheer van het Kennemerstrand.

De toekomst is al begonnen

In het convenant uit 2006 is vastgelegd, dat Natuurmonumenten het eigendom en het beheer van het Kennemerstrand op zich moet nemen. De gesprekken hierover duren nog steeds voort. De Vrienden van het Kennemerstrand willen niet wachten op de uitkomst van die gesprekken en gaan door met het beheer. Naast het beheer van de vochtige duinvalleien is ook een begin gemaakt met het beheer van het droge duin. In het kader van het project Heivlinder zijn delen van het droge duin vrijgemaakt van duindoorn en komt een kruidenrijke begroeiing tot ontwikkeling. De moraal van dit verhaal is dat vrijwilligers met een beetje steun van professionals veel kunnen bereiken op het gebied van de bescherming en het beheer van de natuur. Hiervan profiteert de natuur en het komt ook de bezoekers van deze natuurgebieden ten goede.

MARC JANSSEN IS CONSULENT VAN STICHTING DUINBEHOUD.
JACO DIEMEER IS ACTIEF LID VAN DE VRIENDEN
VAN HET KENNEMERSTRAND

*Succesvol natuurbeheer: vrijwilligers binden enthousiast de strijd aan tegen de verstruiking van het Kennemerstrand.
Foto: Jaco Diemeer.*

*Aan de zuid- en oostzijde van het Kennemermeer zijn in de loop der tijd zeer waardevolle vochtige duinvalleien ontstaan.
Foto: Jaco Diemeer.*

